

Warszawa, 24 października 2003 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-434183-XI/03/EC

00-090 Warszawa Tel. centr. 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 827 64 53

Pan dr Grzegorz Kurczuk
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

Uprzejmie informuję, iż od pewnego czasu wpływają do Rzecznika Praw Obywatelskich informacje o umieszczaniu nieletnich w Policyjnych Izbach Dziecka niezgodnie z treścią art. 40 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109). Rzecznik zwracał się w tej sprawie do Komendanta Głównego Policji. Z odpowiedzi z dnia 2 września br. (kopia w załączeniu) wynika, iż po nowelizacji upn sędziowie często kierują nieletnich do PID bez określenia czasu ich pobytu. W postanowieniu piszą: „w oczekiwaniu na umieszczenie w placówce docelowej”.

W przekonaniu Rzecznika obecna praktyka stosowana przez sędziów świadczy o nierespektowaniu zapisu art. 40 upn, który precyzyjnie określa warunki umieszczenia nieletniego w PID. (Art. 40 § 1. *Jeżeli jest to konieczne ze względu na okoliczności sprawy, Policja może zatrzymać, a następnie umieścić w policyjnej izbie dziecka nieletniego, co do którego istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełnił czyn karalny, a zachodzi uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego lub zatarcia śladów tego czynu, albo gdy nie można ustalić tożsamości nieletniego (...)*);

§ 7. *W policyjnej izbie dziecka można również umieścić nieletniego w trakcie samowolnego pobytu poza schroniskiem dla nieletnich lub zakładem poprawczym na czas niezbędny do przekazania nieletniego właściwemu zakładowi, nie dłużej jednak niż na 5 dni.*

Umieszczenie w Policyjnej Izbie Dziecka jest formą pozbawienia wolności. Pozbawienie wolności zaś jest rozumiane jako: „każda forma zatrzymania, uwięzienia lub osadzenia w publicznym lub prywatnym zakładzie, którego umieszczony w nim nie może z własnej woli opuścić” (patrz: orzeczenie Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, skarga Peyer v. Szwecja z 13 grudnia 1977 r. nr 7397/76/Dr11/58). Artykuł 5 ust. 1 lit d Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności dopuszcza pozbawienie nieletniego wolności jedynie na podstawie zgodnego z prawem orzeczenia sądu. W świetle międzynarodowych standardów dotyczących nieletnich (art. 40 Konwencji o prawach

dziecka, Reguły Narodów Zjednoczonych dotyczące ochrony nieletnich pozbawionych wolności z 1990 r. - rezolucja NZ 45/113) zatrzymanie nieletniego należy traktować jako środek ostateczny, stosować możliwie najkrócej i zawsze, gdy jest to możliwe zastępować innymi środkami (nadzór, umieszczenie w rodzinie zastępczej i in.) - Reguła 13 Wzorcowych Reguł Minimum NZ i Reguła 17 Reguł NZ dotyczących ochrony nieletnich pozbawionych wolności.

Brak miejsc w placówkach docelowych nie może być usprawiedliwieniem łamania praw człowieka w każdym indywidualnym przypadku.

Do oceny Pana Ministra pozostaje sprawa wydawania przez sądy orzeczeń ewidentnie sprzecznych z przepisami obowiązującej ustawy, które wymuszają nierespektowanie prawa przez wykonujące je organy. Nie ulega jednak wątpliwości, że takie praktyki deprecjonują rangę prawa i obniżają autorytet wymiaru sprawiedliwości.

Szanowny Panie Ministrze, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy o R.P.O. z dnia 15 lipca 1987 r. (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147), uprzejmie proszę o zbadanie powyższego problemu i podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie zjawiska. Proszę też o informację o podjętych w powyższej sprawie działaniach.

Załącznik 1

Z wyrazami szacunku

/-/